

SOKOLSKI GLASNIK

GLASILO SAVEZA SOKOLA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Čuvajte Jugoslaviju!

Izlazi svakog petka • Godišnja pretplata 50 din. • Uredništvo i uprava Prestolonaslednikov trg 34 • Adresa za pošiljke: Poštanski fah 342 • Telefon uredništva 30-866 i 26-105, uprave 30-866 • Račun Poštanske štedionice br. 57-686 • Oglasi po cenicu •

Beograd, 6 januar 1939
God. X • Broj 1.

NOVI „SOKOLSKI GLASNIK“

u novom i obilijem ruhu, sa novom verom i novim poletom, zajedno sa Novom Godinom, stupa pred vas, — draga sokolska braćo — i svima vam upućuje najpre naš stari, bodri i vedri, sokolski pozdrav: ZDRAVO!

A onda vas pita:

— Ima li brata među braćom, koji bi, kao ja, u tolikoj meri stavio sebe u službu Sokolstva, da od nedelje do nedelje, po žegi i po snegu, po kopnu i po moru, preko reka i preko planina, dalekim vozovima i izrovanim gorskim stazama, obilazi redovito svaku jedinicu, da zavirkuje u svake, i najskromnije sokolske članove do drugog; i još dalje, preko čitavog slovenstva i čitavog prostora, da kuca na prozor najsiromašnijeg člana iz seoske sokolske čete; pa da kod svih lepo bratski posedi, da svakom popriča nešto prijatno i korisno, da svakoga pouči u nečem plemenitom i rodoljubivom, da svakoga obdaru saznanjem, da je član goleme sokolske porodice, koja se proteže od jednog kraja države do drugog; i još dalje, preko čitavog slovenstva i čitavog plemenitog i trudoljubivog čovečanstva; — da donese svakome vesti iz drugih jedinica, pozdrave od ostale braće, poruke i uputstva od župa i od Saveza; — da od svakog pokupi njegove vesti i pozdrave, njegove radosti i uspehe, njegove žalbe i napore; — da ih saopšti dalje, ostaloj braći i Savezu, javnosti i čitavom narodu; — pa da tako, jače negoli iko drugi i upornije nego li išla drugo, drži u neprestanom dodiru čitavu golemu sokolsku porodicu, da je vezuje i sjedinjuje, da je širi i produbljuje, da je uvodi u ostale slojeve naroda; da govori u ime nje i za nju ostaloj javnosti, da tumači njene ideale i ciljeve, da izveštava o njenom radu i borbama, i da po širokoj narodnoj njivi neumorno raznosi seme sokolske nauke i da sadi stabilje sokolske snage i vere?!

Kažite pravo, braćo, — ima li i najvršnjeg pobednika među našim trkačima, koji bi već 9 godina, iz nedelje u nedelju preduzimao tako tešku i dugačku štafetu, da buktinju sokolske misli, u neumornoj trci, pronosi do najudaljenijih krajeva i do najbrdovitijih staza; da od nje otkida plamičak po plamičak i da ga predaje ostaloj braći, — kao što to činim ja, vaš »SOKOLSKI GLASNIK«; a da pri tome nisam ni najmanje sustao, već sam štaviše, današnjim brojem odlučio, da se obnovim u poletu, da buktinju raspalim novim žarom, i da vam dolazim još redovitije i još obiljatiji u vestima, još orniji za bratske razgovore, i još spremniji, da vas saslušam i da vas obradujem?!

Pa kad je tako, — ima li neskromnosti u tome, ako (ne zbog sebe, već zbog vas samih!) zatražim vašu bratsku pomoć i saradnju? Neću da kažem, — mnoga su me braća primala lepo i do sada, pa sam uživao od zadovoljstva kad sam im dolazio; ali bilo je i takvih koji su me primali, doduše, sa lepim rečima ali bez stvarne potpore; a mnogi me, na žalost, ni saslušati nisu hteli... Mene, koji stotine kilometara prevaljujem da ih posetim i da ih obradujem?!

Hoće li tako biti i otsada, kad sam se, zbog vas, odenuo u novo ruho i poneo obilatiju torbu darova, da vam ih porazdelim?

Ubeden sam da neće! Sokolska vaša zakletva, vaša sokolska svest, vaše sokolsko srce i vaš razum, jemče mi da će, na bratski pozdrav, pasti i bratski odgovor, pa kad sam ja otvorena i puna srca pošao k vama, — da čete i vi, otvorena i puna srca, te otvorene i pune ruke, da me primite;

— da me čitate, da se pretplaćujete i da redovito plaćate pretplatu;

— da me dajete na čitanje drugima, da tražite nove pretplatnike i da od svih javnih ustanova i lokala tražite, da me primaju;

— da me gdegod možete podupirete i da oglašujete vašu preduzeća i vaše radnje u mojim stupcima;

— da mi se javljate vestima, dopisima i člancima; i to brzo i uredno, tako da vesti dođu do mene nove i takve kao što novinari dolikuje, a ne bradate od starosti i kad već niko nema interesa za njih;

— da se, u jednu reč, odnosite prema meni sa onom pažnjom, brigom i ljubavlju, koja je rukovodila i Savez Sokola Kraljevine Jugoslavije, kad me je ovako, novo odevenog, zajedno sa Mladim Letom i sa novim nadama, k vama uputio!

I zato, pun nade u vašu bratsku potporu, »SOKOLSKI GLASNIK« polazi da krči nove puteve i, pun pouzdanja, dovikuje vam, svima bez razlike, — čitavom narodu i čitavoj našoj miloj i velikoj Jugoslaviji:

ZDRAVO I VESELO!

Rođendan Nj. V. Kraljice Marije

U ponedeljak, 9 januara, slavi čitav jugoslovenski narod rođendan Nj. V. Kraljice Marije. Veran Kraljevskom Domu i pun ljubavi i poštovanja za našu narodnu dinastiju, čitav se naš narod, a Sokolstvo naročito, veseli što ovogodišnji rođendan može svojoj Kraljici da čestita, — sretan što se posle nedavnog



lečenja, Nj. V. Kraljica nalazi u odličnom zdravstvenom stanju, tako da će moći sa punom snagom da se posveti svojim uzvišenim zadacima, odgajanju našeg Uzvišenog Starešine, Nj. V. Kralja Petra II, kao i Kraljevića Tomislava i Andreja, te blagotvornom humanom radu, kojim se Njeno Veličanstvo uvek sa najvećom ljubavlju zanimalo. Da živi Nj. V. Kraljica Marija!

Sveslovenski Kongres u Americi

U decembru je održan u Pitsburgu veliki Sveslovenski kongres. Na kongresu je bilo oko 400 delegata, predstavnika svih slovenskih naroda. G. Stefan Zemanu, glavni predstavnik Slovenske Evangelističke Jednote, otvorio je kongres.

Glavni zadatak ovoga kongresa, koji je održan za države Pensilvaniju, Ohajo i Vest Virdiniju, jeste: da se pristupi kulturnom zbliženju Slovena u Americi, iz koga će se zbliženja posle doći do tešnje veze u svim opštim narodnim poslovima, kako u Americi tako i u Evropi.

Posle usvojenih rezolucija i usvojenog telegrama g. Ruzveltu, poslate su rezolucije svima slovenskim velikim organizacijama u Sjedinjenim Državama i Kanadi, a takođe i svima vladama slovenskih država.

Veruje se da su događaji u Čehoslovačkoj ubrzali zbliženje slovenskih naroda u Americi.

Herojska srca

Kada je 1 decembra 1918, Regent Aleksandar proglasio naše narodno i državno ujedinjenje, njegova je poslanica sa radošću preletela ce u našu otadžbinu. Sokoli su prvi shvatili veliku reč o ostvarenju davnih snova i želja premnogih pokolenja. Braća i sestre spontano su se zbili u bratsko kolo i tako su po svojoj unutrašnjoj potrebi započeli sa proslavom Prvog decembra još pre nego što su taj dan službeno proglasili državnim i sokolskim praznikom.

Kao predstavnik našeg Sokolstva poslao je tada brat dr. Ivan Oražen brzojavni pozdrav regentu Aleksandru u Beograd, čestitao mu ovaj istorijski čin i uverio ga o sokolskoj vernosti i odanosti. Još istog dana stigao je u Ljubljano, u kasnim večernim časovima, odgovor iz Beograda: »Jasnoća misli, odvažnost srca i snaga naše pesnice slomili su sve okove. Sada gradimo novi dom. Vi, Sokoli ste pozvani, da saradujete, da sačuvate narod, jakim, plemenitim i značajnim. — Aleksandar«.

Kada nam se sada ove reči vraćaju u sećanje, mislimo na poznato sokolsko geslo, koje se sadržajno bitno poklapa s kraljevskom pozdravnom reči: »U mislima domovina, u srcu odlučnost, u pesnici snaga« — Ta jasnoća misli ne može nikoga i ništa drugo da obuhvati, osim sinteze zemaljskih dobara i narodne zajedničke svojine, koje označava i sadržava pojam otadžbine. Jasnoća misli pokazuje se u svim njenim delovima, traži polet i potporu da pojednac saraduje u svemu, što je u spoznaji bitnih razvojnih potreba otadžbine određeno svakome aktivnome građaninu, da započne i da svrši sam, jer želi, da po nagnuću i zapovedi volje daje svoj nužni deo na unapređivanje celine. Pošto je pak, disanje zemlje, njeno oplodivanje, cvetanje i radanje tajnovito i nedokupivo, prodiru jasne misli u taj tajnoviti život, koji je njegovom saznanju i umovanju tim bliži, čim su jasnije misli i čim su manje skrenute s ravnog toka nesebičnosti i čistote. A nesebičnost i čistota misli imaju svoj izvor u odvažnosti srca, koje u jednoj meri kuca požrtvovnošću domovinske ljubavi za zajedničko podizanje svega, što je rasprostrto i nagomilano u granicama plodnih dolina i visina, od severa do juga, od istoka do zapada. Ta Sokolov je dom svuda, gde pamtimo našu ideju i gdegod zvuči naša draga materinja reč. Sva su obzorja naša!

I naše pesnice, koje su slomile okove, one su — fizčkom snagom koju je do krajnosti izdigla težnja za slobodom — realno dokazale, da je srž jasnih misli i bit odvažnosti srca naša stalna spremnost: žrtvovati sve, što pojedninačume i može. Ne za sebe! Za sebe — kada je potrebno — ranu, tešnu iznemoglost, glad, zimu, muku, tamnicu, vešala, grob ili samu smrt na nepristupačnom, ni od koga poznatom mestu; ali za gradnju novog doma ono, što svaki najbolje ume i što svaki najviše može! Ta to je prvotni, nadašnje uzvišeni poziv Sokola: podzati temelje novoga doma; a sada, kada imamo taj dom, saradivati na njegovoj izgradnji i dati mu svoje lice prema arhitekturi jasnih misli i odvažnosti srca: jak narod, plemenit i značajan, koji će isto tako nositi u mislima otadžbinu, u srcu odvažnost i u pesnici snagu!

Lepotu, požrtvovanje, viteštvo i junaštvo iz prošlih vekova sa voljom i duševnom snagom presađujemo u naš rod, da se u potomstvu večno obnavlja veličina prošlosti, koja juri

razapetim jedrima narodnog stvaralaštva, do svih obzorja, — ta ona su sva naša! Da ne bi u nama bilo predbacivanja savesti: kako ste želeli premalo, a niste dobili ništa! Nećemo mrvica sa bogatih stolova, že'imo puno pravo na rad i, putem rada, teško stečen slobodan život! Pa ako se kraj junačkog srca spleće trnova kruna, da iz njega kane kap po kap krvi, — i u tome moramo da imamo svoj deo, ta krv je sok života! Krvi nema u kamenu, krv je samo u srcu. Ali nikako i nikada ne smemo da dozvolimo da se se ova trnova kruna isplete oko čela otadžbine! Snaga pesnice ne sme to da dozvoli! Sokol može da padne — ali domovina pasti ne sme! Razapeta jedra moraju napred do svih obzorja!

Duh, koji bi hteo da razdvoji i razbije celinu našeg naroda, taj satanski duh nije od nas, on je od nekuda iz vana. On bi hteo da zamuti jasnoću misli, da osakati odvažnost srca i da slomi snagu pesnice. Daleki i bliži svet izvan nas montira nekakve osi, koje su ga duboko rastrgale, pa nas uverava naoružanim mirom, da i mi ostali, moramo svi uplesti sudbinu svog doma i roda oko tih osi. Ne! Mi Sokoli imamo svoju os! Sjaji se od srca do srca, izravna je i stavljena u pogon krvavo stečenim pravom na rad i život. A ta naša slovenska, sokolska os, zove se bratstvo i ljubav.

U ujedinjenoj otadžbini nije se ova misaona os nimalo i nikamo pomakla od svog pravca. Bratstvo i ljubav već su je pre Prvog decembra 1918 kovali i usadivali u herojska srca, koja su radije krvarila nego da zataje, ili izdajstvom obeštaste sama sebe. Već u samoj toj činjenici bilo je izraženo geslo jasnoće misli, odvažnosti srca i snage pesnice. Pred boricima, junacima i mučenicima, kroz zimu i mrak su se svetila daleka obzorja. Jasne misli tetele su daleko napred i iza sebe mobilisale svu telesnu i moralnu, otpornu i prodornu snagu naroda.

Jednak primer herojstva sokolskih srca opažamo danas u bratskom čehoslovačkom Sokolstvu: postrojenost u stalnoj spremnosti, mir u ogorčenim, ali ne ččajnim dušama i napeto uho da ne prečuje niti jednu zapoved otadžbine. I oči celog naroda uprte su u nje jer su u njemu skoncentrisane jasne misli, a u njima je otadžbina. Jedra su razapeta, da zaplove prema novim horizontima. O njih udaraju valovi bratstva i ljubavi. Samo napred!

Da bi u krštenju današnjih burnih vremena svi mi ispitati sami sebe, što smo i kakvi smo! I koliko će nas ostati!

E. L. Gangl

Za prijateljstvo Jugoslavije i Bugarske

U proračunskoj debati, u bugarskom Sbranju, mnogi su poslanici govorili o odnosima između Jugoslavije i Bugarske, pa je naročito bio zapažen govor poslanika vladine stranke, Rakusanova, koji je kazao, da su oba naroda, bugarski i jugoslovenski, primili sa najvećim oduševljenjem ugovor o većnom prijateljstvu između Bugarske i Jugoslavije. Prijateljstvo sa Jugoslavijom treba da bude ugaoni kamen bugarske spoljne politike.

Zbor župskih načelnika, 27 januara 1939, u Beogradu

Zbor župskih načelnika održao svoje zasedanje 27 januara 1939 u prostorijama Saveza sokola, u Beogradu. Početak zborovanja u 10 časova pre podne. Dnevni red zasedanja je sledeći:

- 1) Program prednjačkih tečajeva,
- 2) Pravilnik za župske prednjake,
- 3) Slet 1940 u Zagrebu,

- 4) Radni program — budžet, — Savezni dom,
- 5) Izbor načelništva kao predlog za gl. god. skupštinu,
- 6) Eventualije.

Materijal za pojedine tačke dnevnog reda dostaviće se na vreme župskim načelništvima.

Sokolska Petrova petoletnica

(Povodom stupanja u novu godinu).

Stari je i davniji običaj u našem narodu, kad pristigne izvođenje obrade i obdelavanja u-seva kod pojedinih domaćina, kao i kod inokosnih porodica, kao što je kosidba, žetva ili berba, pa se ovi poslovi ne mogu da svrše uspešno i na vreme redovnim radom, da se onda sa-ziva pomoć cele okoline — moba. Ovakvi poslovi se vrše u najvećem broju i u dane manjih praznika, nedeljom o podne, a katkada i noću, pri mesečini.

Domaćin pozove veliki broj poslenika i poslenica, iz svoje okoline, i oni se skupe u velikom broju. I nastupe na težak i mučan posao sa pesmom i veseljem. Ni težak posao, ni vreo sunčev zrak, ni naporna utakmica, koja čini da znoj curi niz čelo i lice, ne umanjuju raspoloženje, smeh i pesmu, niti takmičenje ko će bolje i brže da radi, jer ih podržava svest da čine lepo delo i da se, u zajednici i u velikom broju, i najteži posao lako savladuje. A kad prođe dan i nastupi večer, svrši se posao, pa kad se iza sebe pogleda svršeno delo i ispunjena dužnost, umor se i ne oseća. Tek tada nastupi puno veselje, zdrava radost i pesma poteče iz punih grudi, javi se svirka i vito kolo.

Poput ovog starog narodnog običaja krenulo je i Sokolstvo, pojedinačno i skupno, dobrovoljno na veliki i raznovrstan posao, na njivu cele Jugoslavije. Dragovoljno, kao na mobu, izjavili su da polaze sokolski pripadnici, od najmanjeg do najvećeg, iza teškog i neizmernog gubitka, kada se osetilo da raznovrsna polja i njive u našoj otadžbini zahtevaju rad i vanredovnog rada, te grupisanje snaga i njino upućivanje na intenzivnija stvaranja, a konačno i potrebu izazivanja latentnih snaga.

A neizmerno je polje raznovrsnog rada koji ne trpi odlaganja za sve svesne, sposobne i ljubavljive prema zajedničkom dobru, ispunjene radnike. Ima poslova na kojima mogu da rade bez prekida, lepo i uspešno, i mala deca i naraštaj i celokupno članstvo. Mogu pojedine poslove izvoditi i pojedinačno i u skupovima, kako se to vrši mobom. Samo sve te poslove treba organizovati i svakoga uputiti na rad. Svakome dodeliti i iza-

brati ono što može uspešno i dobro izvršiti, što neće premasiti njegovu snagu, bilo materijalnu bilo fizičku. *Mnogo je poslova i radova koji su odavno dospeli za izvršenje, na kojima se blagotvorno može zaposliti, ne samo celokupno Sokolstvo no i sve druge nacionalne, prosvetne, humane i druge organizacije i svi intelektualci raznih struka, ne samo u vremenu trajanja petoletnice, do punoletstva našeg Mladog Kralja, nego i kroz više takovih petoletnica.* Sokolstvo, unoseći sebe predano u taj rad, povući će i druge organizacije, pa je neke već i povuklo. A onda će za sve biti rada i ponosa i veselja, — iza svršene dužnosti.

U okolini svake sokolske jedinice puno je nepismenih. Suzbijanje nepismenosti, vaspitanje nacionalno i opšte podizanje pismenosti, prikazivanje velikih i svetlih primera iz narodne prošlosti, moguće je svakoj jedinici, pa za to ne treba, ili vrlo malo materijalnih sredstava. Svuda ima mesta koja treba pošumiti, svuda se može zasaditi i odnegovati po koja vrsta blagorodnog i plodnog voća. Svuda ima nezbrinutih kojima je potrebna bratska pomoć; a ima mnogo mesta gde bi dobro došlo podizanje česme sa zdravom vodom, ili nekog spomenika, urednog mesta za dečije igre i vežbe, podizanje vežbališta, čitaonica, knjižnica, narodnih domova i t.d. A svuda bez razlike je potrebno, kod svih jedinica i kod

svakog pojedinca, jačati i formirati karaktere, učvršćivati vrline i nacionalnu svest, upoznavati ljude sa dužnostima prema narodu, otadžbini, Kralju, porodici i sebi samome, i stvariti kod njih jaku i nesalomljivu volju, da se može odgovoriti svima dužnostima, da se ima snage da se ne poklekne ni u najvećim teškoćama i iskušenjima.

Već sama svest o povezanosti zajednice, o njenoj važnosti, vrednosti i međusobnoj pomoći, ojačava i snaži pojedinca i daje mu veću snagu i izdržljivost. Zato kod svake jedinice treba učvrstiti prestavu i svest da njen rad pripada celini, kao što i rad celine pripada njoj. I prema tome jedinka, ako ne vrši svoju dužnost, greši ne samo prema sebi, nego i prema celini.

U mobu, koju u početku pomenusmo, među poslenicima koji rade uporedo, ima sposobnijih, jačih i izdržljivijih nego li su ostali, ali oni baš zato i preuzmu šire polje rada, tako da i oni slabiji stižu da izvrše posao uporedo sa njima. I svi, sa čašću i zadovoljstvom, izidu na kraj posla.

Ni u sokolstvu prilike jedinica i pojedinaca nisu jednake, — različite su i sa raznim mogućnostima. Ne može se od svih isto ni zahtevati ni očekivati, niti bi to bilo pravično. Ali se može i mora očekivati i zahtevati od svih jedinica i od svakog sokolskog pripadnika, da učini onoliko koliko može. Samo tako pokazaće se dostojnim da ostane i dalje u sokolskoj organizaciji. Samo tako, ako je istinski

Soko, sme na kraju posla, pogledati smelo i vedro u lice ostale braće i sestara.

Više od dve godine su još pred nama. U tome vremenu, i oni koji su zaostali, mogu još mnogo učiniti. A lep broj jedinica i pojedinaca je već do sada izvršenim poslovima pokazao, šta se sve može uraditi. Svaki pojedinac, i za ovo preostalo vreme, pored ostaloga, može privesti u sokolsku sredinu bar po jedno dete ili odrasloga, naći po jednog pretplatnika za sokolske listove, prikupiti po koji dinar za svoju nevoljnu braću, ili za zadatke svoje jedinice.

Ulazimo u novu godinu, pred nama su godišnje skupštine, na kojima treba da izložimo šta smo uradili. *Pogledajmo smelo i otvoreno, šta smo propustili i tom prilikom stavimo sebi u nepopozivu dužnost da to izvršimo, i pristupimo odmah izvršenju.* Pred nama je proleće, koje nosi nov dah života. Ono nas poziva na rad, na stvaranje; opominje nas da ni priroda ne miruje, već stvara i daje; opominje nas na dužnosti koje imamo prema zemlji, prema sebi, prema prošlosti i prema budućnosti. Ne ogrešimo se o svoje dužnosti.

Neka u novoj godini, na neizmerno prostranim njivama i sadovima naše otadžbine, na njivama i sadovima opšteg domaćina, a našeg dičnog starešine, Nj. V. Kralja Petra II, na raznovrsnim poslovima, u punoj svesti, radosti, vedrom gledanju i mladićskom raspoloženju, uz pevanje sokolskih pesama, radi narodna moba stotina hiljada sokolskih pripadnika, srećno i uspešno! Neka taj zamah i elan pređe i na sve druge dobre sinove majke Jugoslavije, neka pređe i u dalje godine! A nagrada neće izostati u 1941 god. Ona će iza svesno i predano izvršenog posla, biti izražena u sopštenom osećaju izvršene dužnosti, pregledom izvršenih poslova i priredbama, na kraju Petoletnice.

Milivoje Smiljanić

Zahvalnost predsednika Češko-slovačke republike

Predsednik Češko-slovačke republike, Dr. Emil Haha, uputio je Savezu Sokola K. J. p.smo zahvalnosti za čestitku, koju mu je Savez uputio prilikom njegovog izbora za šefa bratske, češko-slovačke države.

Kratke vesti iz našeg Sokolstva

Sokolska župa Beograd odlučila je da, i ove godine, provede akciju u prestonici u priloge beogradske sirotinje, te da sakuplja priloge u naravi, t.j. u odjeću, u hrani, u obući itd., od beogradske imućnijeg stanovništva. Akcija je započela 2. januara i traje nekoliko dana, a već prvi dani pokazali su odlične rezultate, tako da će zaslugom beogradske sokolske župe, beogradske sirotinji biti olakšani teški zimski dani.

Sokolska župa Celje je priredila naročit ideološki tečaj, na kome uzima učešća oko 40 braće. Predavanja se drže dnevno, izjutra i posle podne, a među predavačima nalaze se najugledniji predstavnici jugoslovenskog Sokolstva, kao što su braća Gangl, Smertnik, Poharc, itd.; te komandant celjskog vojnog okruga, pukovnik Mihajlović i ostali. Ovaj tečaj naišao je na najbolji obziv u celjskoj javnosti.

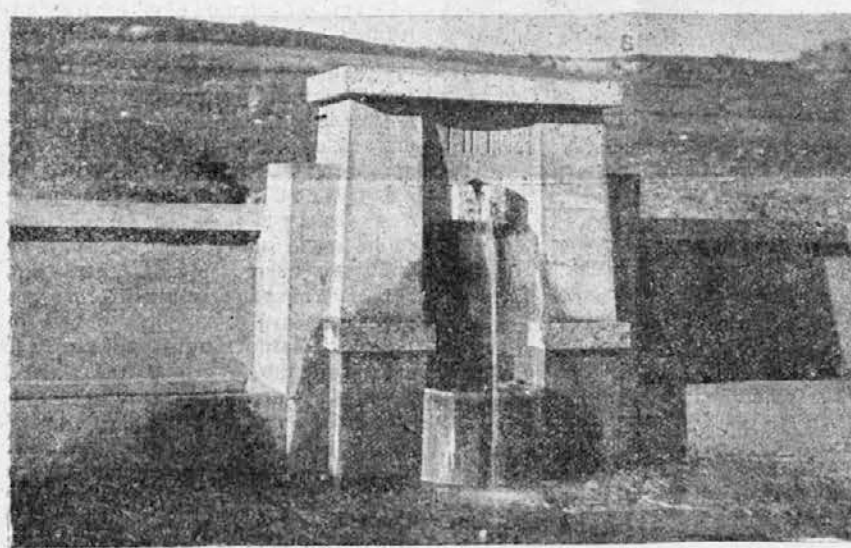
Javljaju iz Kamnika, da je brat Kazimir Gnuš, dosadašnji starešina Sokola u Kamniku, bio premešten na službu u Osijek, što je izazvalo žaljenje čitave nacionalne javnosti u Kamniku. Brat Gnuš je već od god. 1935 starešina kamničkog Sokola i bio je neobično zaslužan za rad društva. Braća su se oprostile od njega, priredivši mu bratsku večeru, kod koje su brata Gnusa pozdravili srdačno potstarešina brat Golob i ostali govornici.

Sokolsko društvo Vel. Kikinda naročito se istaklo u sakupljanju priloga za češko-slovačke Sokole izbeglice, pa je do sada sakupilo sumu od 12.000 din. Među sakupljačima se naročito istakao br. Milan Erdeljan, koji je sam sakupio 5.370.— din.

Sokolska društva u Novom Sadu također su se istakla u sabiranju, pa je dosada u samom Novom Sadu sakupljena svota od preko 30.000.— din.

Pišu nam iz Kneževa u Baranji: Svi članovi ovdašnjeg Sokolskog društva bili su neugodno iznenađeni na vest, da je starešina ovog društva, br. Radoje N. Savičić, računski inspektor državnog dobra Belje, premešten odavle, jer su u tome videli veliki gubitak za ovo sokolsko društvo. Zato su bili utoliko prijatnije iznenađeni, kad je g. ministar finansija, na zauzimanje predstavnika Saveza Sokola K. J., rekao, da brata Savičića ostavi i dalje u Kneževu, gde će moći da vrši svoju dužnost u državnoj službi, kao i svoju rodoljubivu delatnost u sokolskom društvu, na opšte zadovoljstvo.

Sokolsko društvo u Metlici, blizu Karlovca, završilo je gradnju novog sokolskog doma, čije svečano otvaranje će biti ovog leta, prilikom okružnog sleta koji će se prirediti u Metlici. Nj. V. Kralj darovao je za pozornicu novog doma, skupocenu zavesu.



Sokolska česma u Udružnju (Nevesinje), zidana u okviru Petrove Petiletke

Sokolski i narodni domovi

Daleko više od dve trećine svekolikog imanja i prihoda saveza, župa, društava i četa troši se na podizanje domova. Pod pretpostavkom da se utrošak vrši po načelu celishodnosti i ekonomičnosti, ta činjenica trebala bi nas radovati. Na žalost, u celosti uzeto, pomenutoj pretpostavci nije udovoljeno; jer ima vrlo mnogo pojava koje nisu utešne, što više one zabrinjuju. To daje povoda da na te pojave ukažemo, kako bi se, makar u budućnosti, izbegle neželjene i štetne posledice tih pojava. Dobro su nam poznati mnogi slučajevi, gde su sokolske jedinice započinjale graditi domove s najvećim oduševljenjem i zanosom. Međutim, počelo se graditi pre nego što su se temeljno i stručno razmotrila glavna i osnovna pitanja, čije je rešenje od presudnog značaja za izgradnju svakog doma. Posledice takvih, u većini slučajeva dobronamernih ali nedovoljno smišljenih postupaka, bivale su često porazne: domovi su zapadali u materijalne teškoće, a u mnogim slučajevima domovi su propali ili prešli u tuđe ruke; a što je još mnogo žalostnije, usled nastalih materijalnih teškoća ubijao se u sokolskim redovima polet i idealizam, što je opet imalo štetnog odjeka u sokolstvu.

Već prednje kratko izlaganje dovoljno je, da se uvidi: interesi sokol-

stva imperativno nalažu, da se najveća moguća pažnja posveti izgradnji domova, kako bi se kod podizanja domova postupilo smišljeno, celishodno i ekonomično. Na taj će se način pitanje izgradnje domova postaviti na zdravu i realnu osnovicu. U ovom kratkom članku neće se moći odgovoriti na sva glavna i načelna pitanja, koja se odnose na izgradnju domova; to je učinejno u sebnof knjizi koja raspravlja sva pitanja u vezi sa izgradnjom sokolskih i narodnih domova. U produženju naših izlaganja, želimo raspraviti samo najvažnije načelno pitanje: da li se ima prvenstveno težiti da se podižu sokolski domovi, ili se — u pretežnom broju slučajeva — treba zadovoljiti time da se izgradeju narodni domovi?

Sokolski ciljevi moći će se postići samo velikim sokolskim radom, krajnim naporima i žrtvama sokolskih sledbenika. U takvom sokolskom delanju potrebne su svesne, spremne i požrtvovne vode i vaspitači. Ali, i takve najbolje vode i vaspitači neće moći pokazati željene uspehe, ako im se ne stave na raspoloženje i potrebna pomoćna sredstva. Ta su sredstva mnogobrojna i raznovrsna. Najvažnija su i bezuslovno potrebna po-

moćna sredstva: potrebne prostorije u kojima se izvodi sokolski rad, a to su sokolski domovi.

Sokolski domovi obuhvataju svekolike potrebne prostore i prostorije za smišljeno, vodenje sokolskog rada u cilju postizavanja sokolskih ideala. Dobro raspoređeni, dobro izgrađeni i dobro opremljeni sokolski domovi sigurno su isto toliko važni, kao što su u sokolskom radu važni požrtvovni i stručno spremni sokolske vode i vaspitači.

Među raznim skupinama sokolskog rada, — vaspitni rad pomoću telesnog vežbanja, prosvetni rad, gaženje druževnosti i upravni rad, — bezuslovno se ima smatrati kao glavni i osnovni sokolski rad: telesno vežbanje. Da je to tako potvrđuje i rezolucija koja je donesena 1931 godine na I glavnoj skupštini SSKJ, gde je ponovno i naročito naglašeno: »c) Kao glavno, neposredno i naročito sredstvo sokolskog vaspitanja smatra sokolstvo telesno vežbanje po Tyrševom sistavu i njegovoj metodi. U takvom telesnom vežbanju sokolstvo vidi najbolje sredstvo za skladni i istovremeni uzgoj tela i duše, za disciplinovanje i jačanje volje. Zato od svojih pripadnika traži da vežbaju. — d) Sokolstvo se služi, u svrhu unapređenja telesnih i duševnih sposobnosti svojih pripadnika i čitavog naroda, također i drugim sredstvima, koja su u skladu s

opštim sokolskim načelima». Pod pomenutom pretpostavkom, u svakom sokolskom domu ima se bezuslovno dati, među ostalim prostorima i prostorijama, prvenstvo prostorima i prostorijama koje služe za vaspitni rad pomoću telesnog vežbanja: sokolska vežbališta i sokolske vežbaonice.

U napred pomenutoj knjizi, sistematskim ispitivanjem, među ostalim, utvrđen je i osnovni raspored prostora i prostorija glavnih tipova domova: uzornog sokolskog doma, vrlo dobrog sokolskog doma, najmanjeg dozvoljenog sokolskog doma, a ukazano je i na raznovrsna druga moguća rešenja unutar napred utvrđene granice. U okviru ovog članka nije moguće raspraviti postavljeno najvažnije načelno pitanje — da li se ima prvenstveno težiti da se podižu sokolski domovi, ili se u pretežnom broju slučajeva treba zadovoljiti da se podižu narodni domovi — za sva tri pomenuta glavna tipa sokolskih domova. Nepobitno je, da daleko pretežni broj sokolskih domova ima osnovni raspored i razmere koje se približno podudaraju sa rasporedom i razmerama najmanjeg dozvoljenog sokolskog doma. Iz tog razloga, a i s obzirom na ograničeni prostor, zadovoljićemo se da u ovom članku raspravimo postavljeno načelno pitanje prvenstveno s obzirom na najmanji dozvoljeni sokolski dom. A

utvrđeno u tim izlaganjima moći će se, bez daljeg, odgovarajući primeniti i na svako drugo rešenje sokolskog doma.

Najmanji sokolski dom obuhvata: 1) najmanje dozvoljeno sokolsko vežbalište, koje je uvetovano 125 m dugim trkalištem u pravoj i 200 m kružnim trkalištem, te je tako za to vežbalište potrebna površina od 3265 m²; 2) najmanja dozvoljena sokolska vežbaonica zauzima površinu od 123 m² (13,15 × 9,35); 3) za pomoćne i sporedne prostorije — svlačionica, praonica, nužnici, poslovnica i pret-soblje — potrebna je površina od 80 m²; 4) najmanji dozvoljeni sokolski dom, kadgod je toliko moguće, treba povećati, što se može izvršiti u tri smera i to redom kako sledi: uz vežbaonicu treba podići pozornicu najmanje površine 9,35 × 6,00; zatim treba izgraditi čitaonicu najmanje površine 5,00 × 6,00; sokolsko vežbalište treba povezati sa odmarilištima i šetalištima, koja imaju površinu od 1000 m².

Osnovni uslovi koje treba da ispunjava najmanji sokolski dom, što u glavnom vredi i za sve ostale sokolske domove, su ovi:

1) raspored i razmere prostora i prostorija sokolskog doma određene su prvenstveno i skoro isključivo prema potrebama sistematskog i racionalnog izvođenja sokolskog rada. Svako drugo iskorišćavanje doma

Četvrt veka sokolskog života u Petrovgradu, kroz prizmu jednog lekara

20. septembra o. g. navršilo se ravno 25 godina, kako je u Velikom Bečkereku, današnjem Petrovgradu osnovano društvo »Srpski sokol«. Istina, već godinu dana pre je osnovano prvo sokolsko društvo u Velikom Bečkereku, ali su mađarske vlasti zabranile rad srpskom Sokolu. Sokolsko društvo u Velikom Bečkereku već 25 godina radi. Postiglo je lepe rezultate i vredno je, da se po se 25 godina osvrnemo na ovaj rad. Srpski Sokol je radio do svetskoga rata, odnosno do Vidovdana 1914. god. Prilikom mobilizacije 1914. g. mnogi članovi sokolskog društva bili su pohapšeni i rad je obustavljen. Sokolsko društvo je ponovo počelo svoj rad posle svetskoga rata, posle Oslobođenja i Ujedinjenja. Od 1919. g. nastaje intenzivan sokolski život. Danas u Petrovgradu postoje tri sokolska društva: Sokolsko društvo Petrovgrad »Matica«, sa 900 članova, sokolsko društvo Petrovgrad II, sa 150 članova. Kao jedan od osnivača sokolskog društva u Bečkereku i kao stalni član kroz minulih 25 godina, smatram za svoju dužnost, da ovaj skromni jubilej iznesem u javnost i da ga, kao lekar, osvetlim sa svoga stručnog gledišta, da se vidi koliko je Sokolstvo u ovome gradu, za ovih 25 godina, uticalo u zdravstvenom pogledu na telesni razvitak i zdravlje svojih članova.

Pred moje oči od pre 25 godina izlazi prva vrsta četrdesetice mladih bečkerečana, trgovačkih i zanatlijskih pomoćnika i daka srednjih škola, kao članova tadašnjeg srpskog Sokola. Sve su to nerazvijeni mladići, bledoga lika, slabih mlitavih mišića, bledoga i spljoštenih grudi. Pa zar je čudo što su takvi? Ko se brinuo za njih? Kome je bilo stalo, da se njihovo telo razvije, ojača, da bude snažno i zdravo. Izneću malo statistike, koja vrlo mnogo govori. 1914. god. umrlo je u Petrovgradu od 26 000 stanovnika 929 osoba i to najviše Srba; najviše od tuberkuloze i najviše dece, o kojima niko nije vodio brigu. A 1937. god. umrlo je, od 35 000 stanovnika, 582 osobe. Dok je u 1918. god. samo od tuberkuloze umrlo 162, dotle je u 1937. god. od tuberkuloze umrlo svega 22. **Ove neke cifre mnogo govore, mnogo kažu.** Da nije došlo do velikoga svetskoga rata, i da naša srpska Vojvodina nije pripojena Kraljevini Srbiji, odnosno postala sastavni deo Kraljevine Jugoslavije, zaista bi se posle nekoliko decenija moglo reći: »Društvo će pozeleti Srba, ali Srba više biti neće«.

Onu malu četu četrdesetice članova Srpskoga Sokola okupila je pre 25 godina probudena nacionalna svest, žarka želja da postanu pravi sokoli i čvrsta volja, da vežbaju i razvijaju svoja zakržljala tela; a po red toga i instinktivni nagon za zdravljem i sposobnošću, da se odbrane od bolesti i spasu svoje živote,

ne samo za sebe, nego i za snažno i zdravo potomstvo.

Članovi Srpskog Sokola vežbali su po tuđim dvorištima i magacinima, ali su vežbali sa velikom ljubavlju i velikim oduševljenjem, sve dok nije veliki svetski rat njihov rad obustavio. Posle Oslobođenja i Ujedinjenja, 1919. god., počeo je još snažniji i bujniji sokolski život u Velikom Bečkereku. Počeo je redovno sistematsko vežbanje, gimnasticiranje i redovni sokolski prosvetni rad. Za kratko vreme sokoli u Vel. Bečkereku dobivaju svoju prostranu, veliku, modernu, milionsku zgradu, kao svoju vežbaonicu. Iz sokolskoga društva »Matica« izdvajaju se još dva sokolska društva, u kojima su većinom oca naših zemljoradnika. Sokolstvo postaje u Petrovgradu jedna važna, moćna činjenica i radi na svima poljima sokolske delatnosti. Nas interesuje sada, da li je sokolski život u napredio zdravije svojih pripadnika i u kojoj meri. Za minulih 25 godina imao sam prilike da vidim zdravstveni napredak ne samo prvih članova našega Sokola, koji su otpočeli sokolski život 1913. god., nego i razvitak i zdravstveni napredak dece tih prvih članova, koju sam iz godine u godinu posmatrao. **Naročito je vidan i očigledan napredak dece.** Deca, nezdravih roditelja, čiji roditelji boluju od tuberkuloze, luesa; deca alkoholičara, koja dolaze na svet kao rahitična sa kvadratnom glavom, sa krivim nogama, sa ispućenim koškim ili udubljenim grudima, sa rahitičnom grbom ili sa iskrivljenošću na jednu stranu, ako su redovno i sistematski dolazila u sokolanu i marljivo vežbala, posle nekoliko godina postajala su lepo razvijeni, vitki mladići i devojčice. Deca bleđa, astenična i limfatična, deca su bili vredni vežbači u sokolani, razvili su se u lepe, zdrave, rumene, sveže i snažne dečake i devojke. Takih primera je bilo za ovih 25 godina vrlo mnogo. Ovo sam kao lekar konstatovao, jer sam lečio i dečje roditelje i njihovu decu kroz 25 godina i stekao to iskustvo. Za dokaz bih mogao navesti nebrojeno primera i poimence navesti konkretne slučajeve, ali se ta imena ne mogu spominjati, jer je ovo pitanje vrlo delikatne prirode. Ovo svoje zapažanje sam s vremena na vreme saopštavao diskretno ostaloj braći sokolima, ne lekarima, i svi smo se radovali ovom velikom, lepom, korisnom, vidljivom napretku naše sokolske braće.

Prilikom 25-godišnjice sokolstva u Petrovgradu, smatram da je bilo potrebno da se ovo iznese, kao jedna pozitivna i korisna strana sokolskoga života. Ovim svojim člankom želim da skrenem pažnju, naročito braći sokolima lekarima, da u tome pravcu vrše svoja opažanja. Naročito bi bila dužnost zdravstvenim od-

borima, da ova opažanja sistematski beleže i dostavljaju svojim župama, odnosno Savezu Sokola Kraljevine Jugoslavije, da bi se mogli korisno upotrebiti i da služe kao dokaz, koliko je sokolstvo u zdravstvenom pogledu konstruktivno i koliko je sokolstvo važan faktor u zdravstvenoj službi našega naroda.

Petrovgrad

Dr. Miša Matić

I pored velikog povećanja opsega lista i daleko obilatijeg štiva, pretplata na „SOKOLSKI GLASNIK“ ostaje i dalje SAMIH 50 DIN. GODISNJE!

Već samo to treba da vas pobudi da pretplatite za god. 1939 odmah pošaljete i da „SOKOLSKOM GLASNIKU“ potražite što veći broj novih pretplatnika!

Knjiga koja se preporuča

Savez SKJ preporuča svojim jedinicama knjigu pukovnika Frane A. Cojića i Ivana Đorđevića, pod naslovom »Borbena veština u reči i slici«, kao vrlo podesnu za sve one, koji se bave tom strukom, jednako kao i za sokolske jedinice u izvodenju nastave obaveznog telesnog vaspitanja. Naročito će pak dobro doći onim članovima Sokola, kojima predstoji služba u vojsci. Prodajna cena knjige je 15 din.

Sokolima pčelarima

Izveštavam braću pčelare, da imamo još povećani broj kompleta: »Prve jugoslovenske pčelarske dopisne škole«, — 10 svezaka. Cena je 50 dinara.

Isto tako imamo i šablona, sa utputstvima za pravljenje moderne košnice, koji staju 16 dinara. Novac treba slati čekom, broj 58.105.

Svima našim čitateljima, pravoslavne veroispovesti, čestitamo sretne Božićne praznike!

Ko treba da propagira sokolske listove

Dosta je žalosa istorija naših sokolskih listova: saveznih, župskih i društvenih.

Listovi se šalju društvima, mnoga društva ne podele ih članstvu; a ako ih članstvo i primi, u najviše slučajeva ih ne čita, dok plaćanje pretplate ne zadovoljava ni u pedeset odstotku slučajeva.

Čemu onda sokolski listovi i ko je kriv za sve to? Ko je kriv da se sokolski listovi ne čitaju i ne plaćaju? — Niko drugi nego svi funkcioneri društvenih prosvetnih odbora. To tvrdimo iz dugogodišnjeg iskustva.

Rad u svakoj sokolskoj jedinici zavisi o aginosti načelnika i prosvetara, to znaju vrlo dobro svi oni koji su u praksi jednu i drugu funkciju vršili. Ako prosvetar i načelnik rade saglasno, složno i bratski, sokolana takvog društva vri kao košnica, svako zna svoju ulogu u društvu cveta i napreduje. Prosvetar vodi prosvetne poslove, načelnik teničke, tako da ova pravca osnovnog sokolskog rada koordiniraju, ako se vrše u najtežoj ljubavi i bratskoj slozi. Jedan drugome nesme da smeta.

U takvom društvu osetiće se potreba i za šire duhovno sokolsko saznanje, osetiće se potreba za jače prosvetavanje u svima granama, danas i preko naših snaga raščlanjenog sokolskog rada, koji barem po referatima i izveštajima biva iz dana u dan sve veći i raznovrsniji.

Da bi se celokupan društveni rad, prema sadašnjim zahtevima mogao sprovesti kako treba, trebalo bi imati čitavu četu saveznih radnika u društvu, a te nije moguće dobiti bez temeljnog prosvetno-sokolskog vaspitanja. To vaspitanje jednim delom sprovodi sokolska štampa, ali ona sama po sebi ne može sve da učini; ona će ostati neizkorišćena ako je društveni prosvetar ne propagira.

Zaludu u devedeset od sto sokolskih društava pored prosvetara postoje društveni novinari, novinarski izvestitelji i knjižničari, kada svi oni stoje skrštenih ruku, niko od njih ne propagira sokolske listove. Ti listovi ostaju u društvenoj kancelariji, nepodeljeni. Takve prilike mogu smo da vidimo u mnogim društvima.

Dosta je pročitati izveštaje sa godišnjih skupština Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije, pa se svako može uveriti, iz referata o sokolskim listovima, kako stojimo u tom pogledu, moralno i materijalno. — Svi savezni sokolski listovi redom, štampaju se iz godine u godinu sve manje i manje, a dugovi za pretplate gomilaju se iz meseca u mesec. To nije napredak, već nazadak. U tom smislu više puta bratska savezna uprava apelirala je na celokupno članstvo! — To je predmet o kome se govori skoro na svakom sastanku šireg i izvršnog odbora, kao i prosvetnog gabora S. S. K. J., a tako i u žeg raadnog odbora za sokolsku štampu.

Nčitanje sokolskih listova, neinteresovanje za opšti sokolski rad putem štampe, nepoznavanje onoga o čemu pišu sokolski listovi, susrećemo skoro na svakom koraku.

Umesto da se jedva čeka po sokolskim jedinicama da stignu sokolski listovi, da se savjesno pročitaju, i da se povede reč o onome o čemu ti listovi pišu, naši su listovi zanemareni; baci se, u najviše slučajeva, brzi i letimični pogled na njihov sadržaj i ništa drugo.

Prema sklopu naše društvene organizacije bio bi prosvetar najpozvaniji da u sokolani pred vrstom, na poselima pred gostima, i na skupštinama pred članstvom širi sokolske listove.

Onaj ko se primio da vrši ulogu prosvetara, taj je dužan da prati svu sokolsku štampu i da u tom pravcu prosvetuje svoje članstvo. Paradni prosvetari nisu potrebni društvima.

Prosvetar, koji razume svoj posao, a još ima na pomoć novinara, novinarskog izvestioca i knjižničara, a naročito uz pomoć načelnika i prednjackog zbora, može za sokolsku štampu čuda da učini.

Zar nije sramota, braćo i sestre, da društva, koja imaju na spisku po hiljadu i više raznovrsnog članstva, nemaju u svojim redovima više od nekoino desetina pretplatnika sokolskih listova za starije, a za mlade niti jednog pretplatnika? — To su društva u kojima braća prosvetari nikada ne stanu pred vrstu da propagiraju, sa nekonko lepim reči, bilo koji sokolski list.

Sokolske listove trebalo bi da primaju sva sokolska društva i čete za svoje čitaonice. Da je tako, hiljade primeraka naših listova bi se čitale.

Sokolska društva bila bi dužna da, preko provincijskih listova, beleže i propagiraju iziaženje celokupne sokolske štampe, a jedanput godišnje da prirede po jedno poselo u korist sokolske štampe, i da od prihoda plate pretplatu za listove svome siromasnome članstvu i svojim četama. — Ta posela mogu da donesu prihlaćena materijalni uspeh u namenjene svrhe; imali smo prilike da se o tome u praksi uverimo.

Sokolske listove nije dovoljno primati i čitati, oni se moraju i plaćati. Priznajemo, sa time po društvima ide vrlo teško. I ovde dobra reč prosvetareva može vrlo mnogo da učini. Ali da posao bude uredan i pretplata osigurana, sokolska društva treba da imaju svoga sabirača pretplate, koji bi, uz uobičajenu proviziju, vršio taj posao.

Sokolski listovi, koji prema svome zadatku treba da ulaze u sve krajeve naše zemlje, pa i u najzabavnija sela, dobro mogu poslužiti u svrhu trgovačke reklame. Skupljanje oglasa moglo bi da preuzmu sokolske jedinice, ako imaju sposobno lice, uz naplatu redovne provizije za sakupljača, inače taj posao mogao bi se

smatra se za sporedno i po mogućnosti ima se izbegavati, kako bi se bezuslovno odstranila svaka smetnja sokolskom radu. Tako će se ispuniti želja koja živi u svakom čoveku, a koja je izrečena u rečima: »Moja kucica — moja slobodica!« I u svakoj sokolskoj zajednici postoji ta prirodna težnja da se dođe do vlastite kućice — da se podigne vlastiti sokolski dom; to je ideal kojemu treba težiti, da mu se po mogućnosti što više približimo. Medutim, u toj opravdanoj težnji treba da smo potpuno svesni dveju vanredno važnih okolnosti, o kojima će biti reč u produženju.

2) Za svaki sokolski dom, to će reći za svaki od njegovih pojedinih delova, pod utvrđenim uslovima postoji određena najveća mogućnost smišljenog iskorišćavanja — kapacitet doma. Taj kapacitet najmanjeg sokolskog doma nije ni približno iskorišćen, iz prostog razloga što to nije moguće postići, jer je sokolski rad vremenski ograničen. Tako su: sokolsko vežbalište i sokolska vežbaonica u najpovoljnijem slučaju, u glavnom, iskorišćeni samo posle podne; ali ima i mnogo slučajeva, gde se na sokolskom vežbalištu i u sokolskoj vežbaonici vežba jedva dva posledpodneva u sedmici: svačionice i praočnice koriste se istovremeno sa vežbalištem i vežbaonicom; poslovna služba jedva dnevno po jedan ili dva časa, i to pred večer; pozornica

se koristi jedva nekoliko puta u godini. Što je rečeno za najmanji sokolski dom, manje ili više važi, već prema prilikama, i za sve ostale sokolske domove.

Iz prednjeg izlaganja sledi: kod malo ne svih sokolskih domova upotrebljena materijalna sredstva nisu ni izdaleka iskorišćena prema principu ekonomičnosti; iako je kod tih domova postignut željeni ideal, da taj sokolski dom služi prvenstveno i skoro isključivo za nesmetano izvodenje sokolskog rada. Sokolski domovi nisu ekonomično iskorišćavani zato, što nije ni približno iskorišćen njihov kapacitet.

3) Za svaki sokolski dom potrebna su dvojaka materijalna sredstva: ona za podizanje doma i ona za održavanje doma.

Potrebna materijalna sredstva za podizanje doma moći će se stvoriti putem onih koji nalaze da je potrebno da se omogući sokolski rad i sokolsko delanje: prvenstveno, pripadnika sokolske jedinice koja podiže dom, zatim celokupne sokolske organizacije (župa i savez), te konačno opštine, banovine i države. Prema savremenom shvatanju sokolskog rada i uopšte telesnog vaspitanja, potrebna materijalna sredstva za podizanje sokolskih domova prvenstveno treba da daje opština. Na žalost, vrlo su retke opštine koje su svesne tih svojih obaveza. Zato treba računati sa realnim činjenicama: malo je takvih

opština, a i banovina, koje su voljne da u dovoljnoj i potrebnoj meri potpomažu podizanje sokolskih domova. Ako izuzmemo one slučajeve gde se to ne čini iz raznih političkih razloga, ukoliko nije razlog neimaština opštine, u glavnom opštine ne potpomažu u potrebnoj meri izgrađivanje sokolskih domova zato, jer ne nalaze da sokolski domovi daju opštini očekivane i dovoljne koristi. Ovakovo gledanje opština, iako se ne odobrava, treba ga ipak razumeti. Opštine nalaze da podizanje sokolskih domova nije prvenstvena potreba opštine, pa se zato i za podizanje tih domova ne nalazi potrebno razumevanje. Medutim, stanovište opština može se donekle i opravdati kada se uvaži nepobitna činjenica, da u sokolski dom uložena materijalna sredstva nisu ni približno ekonomično iskorišćena.

U pogledu potrebnih materijalnih sredstava za održavanje doma, u glavnom, ne može se računati ni na opštinu, ni na banovinu, a ni na državu. U najvećem broju slučajeva skoro ceo teret imaće da snosi sokolska jedinica i njeni pripadnici. Jedinica i njeni pripadnici moraću da snose taj teret zato, što se domom služe isključivo pripadnici jedinica. Nažalost, i u tom pogledu imaju se loša iskustva. Mnogo je takvih domova koji bedno izgledaju, baš zato što se jedinice nisu starale o potrebnim materijalnim sredstvima za održavanje doma, i to već onda kada se taj dom projektovao, odnosno pre nego što se počeo graditi. Te jedinice svoje redovne materijalne prihode troše za najnužnije svakodnevene potrebe, dok za održavanje doma jedva nešto preostaje. Tako propadaju mnogi sokolski domovi, a sa time se često uništava i potrebni polet za sokolsko delanje. Neosporna je činjenica, da je i opet jedan od glavnih razloga za nedostatak potrebnih materijalnih sredstava za održavanje sokolskih domova neekonomičnost u iskorišćavanju sokolskih domova.

Potrebno je sada da osvetlimo i drugi deo u ovom članku postavljene načelnog pitanja: da li se neka sokolska jedinica može zadovoljiti, i pod kojim uslovima, i nekim drugim domom koji bi služio i za izvodenje sokolskog rada, i za jednu ili više drugih svrha? Pre nego što će se odgovoriti na to pitanje, moraju se — za pojedine slučajeve koji dolaze u obzir — prethodno ispitati: sve one najvažnije mogućnosti gde se, ili svi ili pojedini potrebni prostori i prostorije za izvodenje sokolskog rada mogu, bez veće štete po sokolski rad, povremeno koristiti i za druge svrhe;

sve one najvažnije mogućnosti gde se prostori i prostorije koje su prvenstveno namenjene za druge svrhe mogu povremeno koristiti i za izvodenje sokolskog rada;

potrebno je utvrditi sva u radu neophodna ograničavanja — bilo to sokolskoj jedinici, bilo to drugim institucijama — a da bi se mogao koristiti zajednički objekat bez uzajamne smetnje.

Za sokolski rad potrebni prostori i prostorije mogu se, u glavnom, uspešno vezivati sa prostorima i prostorijama koji su potrebni za druge institucije u ovim slučajevima:

1) najpovoljnija je kombinacija, ako se za sokolski rad potrebni prostori i prostorije vezuju sa jednom osnovnom školom, tako da oni sačinjavaju jedan građevinski objekat. (Slični uslovi važe i za Gradanske škole). Tu postoji više mogućnosti, od kojih ćemo pomenuti najvažnije:

a) za uspešan sokolski rad mora se bezuslovno raspolagati i sa sokolskim vežbalištem. Po savremenim shvatanjima i svaka škola mora imati svoje školsko vežbalište. Pored malo dobre volje moći će jedno te isto vežbalište služiti i za potrebe sokolske jedinice i za potrebe škole. Jedino se traži da razmere takvog vežbališta odgovaraju razmerama najmanjeg dozvoljenog sokolskog vežbališta. U pogledu samog iskorišćavanja neće biti smetnje, jer škola će, u glavnom, koristiti vežbalište pre podne, a sokolska jedinica posle podne.

(Svršiče se)

Dr. techn. Ing. Kosta Petrović

poveriti ljudima čija je to redovna profesija.

Bez savasnih društvenih prosvetara nema napretka sokolskim listovima. Mogu oni biti najbolje uređivani, ne bude li imao ko da ih propaga i rastura, bićemo ponovo tamo, gde smo i juče bili.

Iz dugogodišnjeg iskustva i opažanja po sokolskim jedinicama, znamo, da je sve ovo moguće provesti i da se tim načinom može doći do uspeha, ako su prosvetari u društvima ubeđeni i oduševljeni sokolski radnici.

Beograd

Ante Tadić

Nemogućnost deljenja srpskog i hrvatskog!

Nedavno je, u nakladi »Orbis« u Pragu, objavljena knjiga Dr. Jaromira Doležala, pod naslovom »T. G. Masaryk, popis publikacija u stranim jezicima«, koja sadrži opsežnu bibliografiju svega što je o Masaryku napisano u svim jezicima sveta, bilo u revijama ili u knjigama; kao i svih Masarykovih dela, prevedenih na strane jezike. Knjiga ima 296 strana velikog formata, pa to najbolje pokazuje koliko je bila Masarykova slava u čitavom kulturnom svetu. Autor ove pomnijio izradene bibliografije je sa najvećom minucioznošću pristupio poslu, sabrao svaki i najmanji članak, u najudaljenijem i najmanje poznatom jeziku Azije ili Amerike; i sve je to opskrbijeno sa svim mogućim potrebitim podacima, tako da će odlično poslužiti svakome koji bude htio da proučava uticaj velikog češkog mislioca i državnika na formiranje filozofske kulture i demokratske ideologije u današnjem svetu.

Moram ipak primetiti jednu čudnu pojavu, pogotovo kada se radi o Dr. Doležalu, koga znamo kao odličnog prijatelja Jugoslovena, koji poznaje vrlo dobro i naš jezik i našu književnost. On je, naime, u svojoj knjizi stavio napose hrvatsku bibliografiju, a napose srpsku, pa je time doveo i nehotice sebe do čudnih anomalija. Pošto drugog kriterija za tu razdeobu nije imao, nego da sve što je štampano u latinici označi kao hrvatsko, a sve što je štampano u ćirilici kao srpsko, ispalo je, da je n. pr. Masarykov govor protiv Aeriala, u austrijskom parlamentu, koga je izdao »Slovenski Jug« u Beogradu, a štampala ga je tiskara »Srbija«, označen kao hrvatski prilog, jednako kao što je u Hrvate upao i g. Stanislav Vinaver, sa svojim predavanjem o Masaryku, štampanim u Beogradu, te jedan anonimni članak, štampan u beogradskoj »Narodnoj Odrani«; a tako isto i sve sokolske edicije o Masaryku, bilo da su izašle u »Sokolskoj Prosveti«, koja se štampa latinicom u Beogradu, bilo da se radi o predavanjima braće Krulja, Stefana, itd.

S druge pak strane ušli su u srpsku bibliografiju članci Dra Dragutina Prohaske, Nika Bartulovića, Dr. Mije Mirkovića, Dr. Bazale, Dr. Hinkovića, V. Vildera, itd., samo zato što su štampani ćirilicom; jednako kao i čitavi jedan broj »Nove Evrope« i »Jugoslovenske Obnove Njive«, ma da se oba ta lista štampaju usred Zagreba. Jedinu članak, koga je g. Doležal označio zajedničkim nazivom »srpsko-hrvatski«, je jedan napis, objavljen u biblioteci za jugoslovenske slepce!..

Na taj način je g. Doležal i nehotice iznio jedan klasičan primer, kakve se sve nemogućnosti javljaju, čim se hoće ostrim rezom da dele Srbi od Hrvata, bilo to u politici ili u kulturi, a naročito na duhovnom polju! A mora se priznati, da ni nekom domaćem poznavocu ne bi raspodela bolje uspeła, pošto bi se i on vrlo često našao u neprilici, da li jedan list ili publikaciju, koja je namenjena zajedničkim jugoslovenskih udruženjima, ili objavljuje članke Srba kao i Hrvata, ima da označi kao srpsku ili hrvatsku?

Jedini je, dakle, izlaz da se sve što postoji kod nas, na području duha, označi kao zajedničko srpsko-hrvatsko, ili jugoslovensko, a jedina oznaka, koja bi mogla da se nadoda, to je, da se naznači, da li je stvar štampana u ćirilici ili u latinici.

Ujedinjenje telesnog vaspitanja i položaj Sokolstva u Češkoj

Pitanje ujedinjenja organizacija za telesno vaspitanje i za sport uopšte, uvek je na dnevnom redu u Čehoslovačkoj. »Lidove Noviny« donose o tome opširni članak, u kome kažu, da su skauti do sada jedini proveli potpuno ujedinjenje, time što su stvorili novu zajedničku organizaciju, pod nazivom »Junak«, a pod patronatom Stranke Narodnog jedinstva. Što se sportista tiče, tu stvar nailazi na velike prepreke, utoliko pre, što se pojedine grane sporta gaje i u Sokolstvu, a Sokolstvo ne može da ih se odrekne, za volju sportovnih organizacija, koje nisu nikada imale neku naročitu idejnu ili odgojnu bazu, niti su bile na visini samopoštovanja i discipline. Zato je mišljenje lista, da sport treba da se posveti isključivo svom pozivu zabave i rekreacije, a pravo telesno i moralno vaspitanje naroda treba da obavljaju jedino one organizacije, koje imaju više ciljeve pred sobom.

Što se tiče telesnog vaspitanja, sve tri organizacije, Sokoi, Orao i Radnička telovežbačka organizacija, uzela su zvanični stav, u kome istraju kod toga, da očuvaju svoju samostalnost. U vladinim krugovima međutim nisu zadovoljni sa time i žele da se stvori jedinstvena organizacija. List misli da je to moguće jedino tako, ako se sve udruže u Sokolstvu. Geslo Sokolstva je naprednost, bratstvo i socijalna pravednost; a ako Orao prigovara, da u sokolskom programu nije istaknuto kršćanstvo, onda treba odgovoriti, da je ljubav k bližnjemu, koju propoveda Sokolstvo, osnovna karakteristika kršćanstva. Isto tako, kad radnička organizacija prigovara, da u Sokolstvu nema dovoljno socijalističkog elementa, treba odgovoriti, da je socijalni rad Sokolstva važniji od partijskog socijalizma. Bilo bi stoga pametno, kada bi obe organizacije nastojale, da se već unapred sporazume sa Sokolstvom; a nema sumnje da će Sokolstvo izići u susret svemu, što ne bude škodilo njegovom narodnom, naprednom i demokratskom duhu.

I u »Češkom Slovu«, od 28 decembra, piše Jan Pelikan o problemu ujedinjenja telesnog vaspitanja i o ulozi Sokolstva. Autor odlučno traži, da se o Sokolstvu ne sme ništa odlučivati bez Sokolstva. Primer Slovačke ne može se ponoviti u Češkoj, jer je Sokolstvo sraslo sa dušom najširih narodnih slojeva i narod ne bi nikako mogao da shvati, da mu se oduzima Soko, za volju bilo kakve nove organizacije, ili ujedinjenja telesnog vaspitanja. Najmanje se može dopustiti da bi se Soko stavio u isti red sa ostalim telovežbačkim udruženjima, koja su imala partiski karakter i

daleko manji broj članstva. Ako se hoće ujedinjenje telesnog vaspitanja, neka se ostale organizacije pripoje Sokolstvu, pa makar država uzela neki veći nadzor nad njime. Tog nadzora Sokol nema razloga da se boji; a Sokolstvo predstavlja jedini put zdravog razvoja u telesnom i duhovnom vaspitanju naroda.

I starešinstvo Českeslovenske Obce Sokolske zanima se, u svojoj novogodišnjoj poslanici, upućenoj Českoslov. Sokolstvu pitanjem spajanja organizacija za telesno vaspitanje. Poslanica kaže, da to pitanje ne može nikako drugačije da bude rešeno, nego na način da Sokolstvo tvori jezgru svih nastojanja za telesno i moralno vaspitanje u čehoslovačkoj državi. Svaki onaj koji misli, da bi se Soko dao nadomestiti bilo kakvom drugom organizacijom, vodio bi narod u očitú štetu i opasnost. Poslanica se pita: Ko je odgajao čehoslovačke dobrovoljce i legionare, koji su ginuli za slobodu Češke, kao i za slobodu Slovačke, ako ne Sokolstvo? Zato utoliko više boli, da Soko može danas da postoji u Nemačkoj i u Poljskoj, u Francuskoj i u Engleskoj, a da ne može da postoji u Slovačkoj.

»Narodni Listy« objavljuju, u broju od 1 januara, članak univerzitetskog profesora, dr. Grussa, koji se bavi također pitanjem spajanja organizacija za telesno vaspitanje. On podvlači da je već prošle godine bio stavljen predlog da se sastavi jedinstveni savet sportista i gimnastičara i da je Čehoslovačka Obca Sokolska bila obećala izraditi predlog u tom smislu. Međutim, to nikad nije bilo urađeno, već je u poslednje doba Čehoslovačka Obca Sokolska izradila svoj sopstveni memorandum, koga je predala vlastima, a u kom stoji na gledištu, da ona treba da vodi čitav rad na telesnom vaspitanju naroda. Naprotiv tomu, profesor Gruss ističe, da se tim pitanjem zanimalo i Narodno Veće Čehoslovačko, poznata opšte-narodna i nadpartijska ustanova, čiji je pretsednik današnji ministar prosvete dr. Kapras, i da je ona izradila svoj predlog koji polazi sa najširih gledišta. Prema tom predlogu trebalo bi osnovati Savez telesnog vaspitanja naroda, u koji bi, kao ravnopravne jedinice, ušao sport, gimnastika, skautizam, vatrogastvo i t. d. Sem toga, nacrt Narodnog Veća predlaže obaveznost telesnog vaspitanja i podelu prema godina starosti.

BRAĆO I SESTRE! Ne zaboravimo na one koji su zbog Sokolstva proganjani, trpe nepravdu i teška stradanja. Njima pripada naša bratska ljubav, njima pripadaju naše misli. Sa njima smo solidarni, i duhom čvrsto vezani nerazornim vezama sokolske misli, te hrabro i nepokolebljivo stojimo iza naših sokolskih zastava. Vedro je naše čelo, uzdignute su naše glave, toplo je naše srce a stisnute su naše pesnice!

Na početku 1939 godine

Odluku Saveza SKJ, da se naše glavno glasilo »Sokolski glasnik«, reorganizuje i proširi, početkom Nove godine, osetili smo svi kao najlepšu čestitku za Novu Godinu. Svi mi koji čitamo i primamo »Sokolski Glasnik«, znamo što za nas znači taj list. Bez njega se neda zamisliti naš rad. On je veza, koja nas sve međusobno vezuje; pojedince sa celinom, jedinice sa Savezom. Znam, kada smo se pojedini preplatnici upravo uzrujavali, ako nam »Sokolski Glasnik« koji puta nije na vreme došao. Tada se osetila velika praznina...

Svaki broj smo čitali »od korica do korica«, što nije slučaj sa drugim novinama. Svečani brojevi »Sokolskog Glasnika«, bili su naročito rado čitani i spremni u bibliotekama, zbog materijala trajne vrednosti koji je u tim brojevima oštampam.

Zato smo s razumljivim veseljem pročitali vest, da će »Sokolski Glasnik« od Nove godine biti proširen i preureden. Sigurni smo, da će se uoporedo s time uvećati ne samo broj njegovih čitača, već i krug njegovih pretplatnika. A tome možemo mnogo da doprinesemo i mi, njegovi dosadašnji pretplatnici i čitatelji.

Zajedno sa širenjem lista moramo ga pomoći i redovnom saradnjom. U

svakoj sokolskoj jedinici mora se naći po jedan brat, vešt peru, koji će redovno i odmah, bez zadocnenja, slati dopise i izvještaje o životu i radu svoje jedinice u »Sokolski Glasnik«. I ranije smo čitali više dopisa iz naših jedinica, i župa, pa se to mora i opet obnoviti. Svakom članu sokolske jedinice mora biti drago, kada vidi u našem glasilu dopis o radu svoje jedinice. Tako smo svi međusobno povezani od kraja do kraja Otadžbine.

Naročito je potrebno da se u »Sokolskom Glasniku« javljaju dopisnici iz svih naših župa, na način da savezni organ postane zaista ogledalo čitavog sokolskog života.

Raditi i čuvati neka nam bude geslo u našem radu kroz svu 1939 godinu...! Sokolstvo je budno. Sokolska je misija sveta i uzvišena. Sokolstvo treba da učini ono što su drugi zanemarili, te da popravi sve što je pogrešno i propušteno u prošlosti. A Sokolstvo je budan čuvar, koji će čuvati i očuvati tekovinu našeg oslobođenja i ujedinjenja svojim radom. U taj rad spada i širenje našeg glasila, »Sokolskog Glasnika«, koji će biti ogledalo tog našega rada, prvoborac naše misli.

Joso Matešić

K. Čapek o nacionalnom moralu

Nedavno preminuli veliki češki književnik, Karel Čapek, napisao je, petnaest dana pred svoju smrt, u »Lidovim Novinama« vrlo karakterističan članak, pod naslovom »Od čoveka ka čoveku«, u kome, povodom poslednjih događaja u Čehoslovačkoj, piše između ostalog:

»Sve se izmenilo, kažu mi, ne samo države nego i ljudi. Mislio si da ih znaš, ali što mogu oni za to, da se sve izmenilo?... Pa ipak, moraš to shvatiti i gledati u daljinu; i vidiš: to je naše staro obzorje!..

Ideš tako sa očima uprtim u daljinu i k tebi dolazi čovek, koga si poznavao; ili ti stiže pismo iz malog i dalekog mesta, čije ime veći dugo nisi ni izgovorio; ili ti pruži ruku neki novi znanac, sa kojim se srećaš po prvi put. Ne mora pri tom biti mnogo reči, ne mora se uopšte ništa kazati, a ipak znaš sigurno da tu nije bila porušena veza! Sve se izmenilo, ali ipak je tu neko, ko je ostao takav kakav je bio; isto tako pristojan i pun vere, i iz istog duhovnog tkiva kao i ranije. Dogodilo se šta mu drago, ostalo je tu ipak nešto verno i čvrsto, kao što je zemlja pod nogama. I najednom si svestan da, gledajući u daljinu, otkrivaš to što ti je najbliže, da otkrivaš ljude... Mnogo toga se moralo izmeniti da bismo otkrili to što je stalno i nepokolebljivo; mnogo toga se moralo porušiti, da se rukom dočepamo toga što se drži čvrsto.

Da, mnogo se toga izmenilo, ali su ljudi ostali isti; samo što sada znamo bolje, ko je ko! Taj ko je sada kao što treba, bio je uvek takav. Ko je bio veran ranije, veran je i sada; a ko se okretao za vetrom, okretao se za njim i ranije. Ko misli da je sad došao njegov čas, mislio je uvek samo na sebe. Niko ne postaje prebega, ko nije to uvek bio. Onaj koji je promenio veru, nije imao nikakve vere. Čoveka ne može niko da preradi, on samo pokaže pravu boju. Ni narod nije moguće preraditi; moguće je samo povlačiti mase za sobom, danas na jedan, a sutra na drugi način. Onaj ko mrzi, imao je u sebi uvek tu mržnju. Ko je služio ranije, služioće i sada, a ko je dobro želio, opet će dobro želiti. I zato, ne

gledajte u lice, jer niko neće postati lepši time što je lice izmenio... Tvrdja je bila kušnja i tvrdo saznanje. Bućuci ionijant nase istorije, o današnjem vremenu, imaći i jedan podnaslov: Ko je bio ko!..«

Poslednje pismo, koga je Karel Čapek, dana 15 decembra, uputio jednoj učeniči praške realke, koja je tražila njegovo mišljenje o važnosti češke pozorišne kulture, sadrži u sebi i ovaj uzvišeni amanet velikog pesnika i rodoljuba, upućen ne samo toj nepoznatoj učeniči, nego i čitavom svome narodu:

»Moim Vas, araga gospođice, da ne prećenjujete toliko pozorišnu kulturu. Narod može da se oseća besmrtnim jedino onda, ako se oseća moralnim i ako je svestan toga da ima etičku misiju. A zato nije dovoljno pozoriste, već to mora biti i u politici, u gospodarstvu, u književnosti, u skoli, u svakodnevnom životu i svuda. Ouzmite narodu njegov moral i oduzeli ste mu njegovu besmrtnost. Možda Vas ovaj odgovor neće zaovoljiti, ali drugog odgovora nema.«

A prilikom teških dana za Čehoslovačku, kad je već njegova domovina bila stegnuta u ožasne uske granice, Čapek je pisao:

»Svakako, da nasa politika mora da racuna sa novim realnostima i sa se ravna prema njima. Ali promena orijentacije ne znači i promenu karaktera. Promena granica ne znači da preko noci treba da se izmeniš, sam u sebi, i narod. Taj narod je razocaran, dočuse, u mnogocem u sto je verovao, ali to ne znači da je verovao u lose stvari, pa da sad treba da in oubaci. Nasi narodni ideali ne postoje od natiag 20 godina, već poticu od Palackog, Kotlara, Havliceka itd. Pogledajte nasu istoriju i pročitate nase pesnike; setite se nashih otaca i dečova, i necete naci ni ti jeanog svedocanstva u kome se ne bi pokazala nasa narocna ljubav za slobodu, duhovnu i politicku. Necete naci niti jeanog čina, u kome bi se naš narod pokazao u službi nekog nashija ili neofierancije. Izmeniti to, ne bi značilo izmeniti orijentaciju, već počiniti moralno renegetstvo.«

Kako je došlo do raspuštanja Sokolstva u Slovačkoj

»Sokolski glasnik« se već u nekoliko brojeva pozabavio prilikama Sokolstva u Slovačkoj, koje je odlukom slovačke vlade, od 14 decembra 1938, bilo raspušteno, zajedno sa ostalim telovežbačkim udruženjima, dok je, kao jedino telovežbačko udruženje, proglašena Hlinkina garda.

Zanimljivo je pogledati, međutim, kako je do toga došlo. Hlinkina stranka, koja sad ima čitavu vlast u Slovačkoj, uzela je već ranije neprijazan stav prema Sokolstvu, optužujući ga da radi protiv vere i protiv crkve, što, naravno, nije istina. Sa prvim vestima o autonomiji Slovačke, počele su pristalice te stranke pokazivati neprijateljski stav protiv sokolskih pojedinaca i udruženja, tako da su predstavnici slovačkih sokolskih župa osetili potrebu da se sastanu, 16 oktobra, u Turčanskom Sv. Martinu, pa su tom prilikom doneli rezoluciju kojom najavljuju da će, uzimajući u obzir promene koje su nastale, stvoriti samostalnu sokolsku organizaciju, pod nazivom »Slovački Soko«, ostajući i dalje pri bratskoj saradnji sa češkim i ostalim slovenskim Sokolstvom. U rezoluciji su izjavili svoju spremnost za rad u službi nove, autonomne Slovačke i uputili su svoj pozdrav novoj slovačkoj vladi.

Ova odluka bila je dostavljena i pretsedništvu ČOS, koje ju je primilo na znanje, izjavljujući da će kod prve sednice Izvršnog odbora ČOS, označiti definitivno, kako zamišlja saradnju između češkog i slovačkog Sokolstva.

Međutim su se događaji razvijali na način, koji je pokazivao očito neprijateljstvo prema Sokolstvu. Hlinkini gardisti su, na svoju ruku, uzimali sokolske domove i ostale prostorije sokolskih društava, a demagoška propaganda, podupirana i izvana, je uticala na sve neprijateljskiji stav prema Česima i Slovacima koji su bili članovi Sokola. Videći sve to, sastali su ponovno predstavnici slovačkih sokolskih župa, 6 novembra, u Turčanskom Sv. Martinu, i tu izabrali akcioni odbor za stvaranje no-

vog slovačkog Sokola, u koji su ušli sami Slovaci: Gustav Abel, Stefan Babjak, Karol Huka, Miloš Kovačik i Andrej Mikulaš. Na sednici je bio prihvaćen i memorandum, koji je tri dana docnije predat slovačkoj vladi, na ruke pretsednika vlade, Dr. Tisa. U tom memorandumu je Akcioni odbor podvukao, da je već autor slovačke narodne himne, Samo Tomašik, u Sokolstvu vidio uzor za bratsku saradnju slovenskih naroda. Ma koliko da mađarske nisu dozvoljavale Slovacima da osnivaju sokolska društva, Slovaci koji su se nalazili u slobodnoj Americi, su davno pre rata ta društva osnivali; a drugi jedan veliki Slovák, Svetozar Hurbán Vajanský, se je oduševljavao sokolskim radom. U memorandumu se govori podrobno o opsežnom radu Sokolstva u Slovačkoj, od oslobođenja do danas. Nova organizacija, koja treba da se zove »Slovački Soko«, uzima za geslo reči slovačkog generala Stefanika »Verovati, ljubiti i raditi!«. Ona će biti najodanija slovačkoj otadžbini i gajiti će bratske veze sa Sokolstvom u Češkoj, i Americi i kod ostalih slovenskih naroda. Memorandum je završavao izjavom, da je slovački Soko pripravan da se baci svom dušom na rad za dobro slovačke otadžbine, pa očekuje puno razumevanje za strane slovačke vlade. Na pitanje delegata, što treba slovačko Sokolstvo najpre da radi, pretsednik vlade Dr. Tiso je odgovorio izričito, da treba da radi tako kao što je radilo i do sada.

Pa ipak se, i pored svih tih rodoljubivih nastojanja slovačkog Sokolstva, dogodilo, da je mesec dana nakon toga, slovačka vlada raspustila sva sokolska društva, a sve njegove domove predala Hlinkinoj gardi. Da se proceni značenje slovačkog Sokolstva, navodimo da je, 1 januara prošle godine, Sokolstvo u Slovačkoj brojilo šest župa, sa 145 jedinica i 31 ogranak. U tim društvima bilo je 16 hiljada 832 muška člana, 7.354 žene, 4.477 naraštajaca, 4.026 naraštajki, 8.184 daka i 8.752 učenice, — što znači zajedno 49.625 sokolskih pripadnika!

Iz načelnštva Saveza SKJ.

Proste vežbe za godinu 1939

a) Proste vežbe za godinu 1939 za članove društava, muški naraštaj društava, stariju braću i članove sokolskih četa, izišle su iz štampe u jednoj maloj knjižici, koja se može dobiti kod Načelnštva Saveza u Beogradu, pošt. fah 342, uz unapred poslati novac (u poštanskim markama). Cena knjižici je 2.— Dinara. Vežbe su štampane u srp.-hrv. tekstu.

b) Proste vežbe za godinu 1939 za članice i ženski naraštaj izišle su također iz štampe u jednoj knjižici, koja se dobije kod Načelnštva Saveza u Beogradu, uz unapred poslati novac (u poštanskim markama). Cena knjižici je 5.— D-inara.

Nove stručne knjige

Načelnštvo Saveza SKJ dalo je u štampu nove stručne knjige koje će u najskorije vreme biti gotove. Te nove knjige su »Proste vežbe kao vežbe oblikovanja«, od Branka Poljića i »Potrebna znanja za streljačke oteške«, izdao Streljački oteški odbor SSKJ.

Iz stranog gimnastičkog sveta

TELESNI ODGOJ OMLADINE NA LINGIJADI U STOCKHOLMU

Lingijadom, koja se održava u Stockholmu, od 20 jula do 4 avgusta 1939, pokazat će jedna od najnaprednijih zemalja, kako radi na važnom području telesnog odgoja omladine.

Na sletu vežbača koji sačinjava glavni deo Lingijade, a traje od 20 jula do 24 jula 1939, neće sudelovati samo Švedani, ali će oni dati ipak glavni deo programa. Švedska reprezentacija imaće svrhu da pokaže svim gostima, ostalim vežbačima, vodama, stručnjacima i publici iz celog svijeta — najdoteranije metode Lingove gimnastike, kako se danas ona provodi u modernom novom obliku. Na igralištu stadiona će nastupiti po 500 vežbača i vežbačica, a obe ove skupine izabranih vežbača i vežbačica vodiće oni prednjaci koji su sa toliko uspeha izvršili isti zadatak na XI Olimpijskim igrama 1936. u Berlinu. Vežbače će voditi kapetan V. Garlen-Weendels, a vežbačice nastavnica gimnastike Marrit Haistrom. Osim toga će po 24 najboljih vežbača i vežbačica prikazati one vežbe koje su određene za elitu najboljih vrhunske vežbi.

Nakon sleta vežbača na Lingijadi će biti kongres svetskih radnika na telesnom odgoju omladine. Glavna tema ovog međunarodnog kongresa biće: »Moderni telesni odgoj, praktički i teoretski, posebno u vezi sa načelima Linga i sa sadašnjim oblikom njegove gimnastike«. Do sada se već trideset govornika prijavilo iz raznih zemalja za ove konferencije, koje će trajati četiri dana. I iz Jugoslavije se sprema nekoliko stručnjaka na ovu Lingijadu.

STANJE GIMNASTIKE U FRANCUSKOJ

Francuski sportski listovi pišu o tome, da gimnastički krugovi u Francuskoj nisu nikako zadovoljni sa današnjim stanjem telovežbe u toj zemlji. Stari borci i vežbači nestaju, a ne javljaju se novi, da ih nadomeste, bar ne u njihovoj formi. Najbolji današnji francuski gimnastičar je Lucien Masset, ali je i on, na Olimpijadi u Berlinu, došao tek na 48 mesto. Ove godine, na međunarodnim utakmicama, za vreme sleta u Pragu, došao je doduše na 12 mesto, ali to se ima zahvaliti činjenici, što su u Pragu falili Finci, Italijani i Nemci. Francuskim gimnastičarima nedostaje rad na slobodnom vežbanju i u tome su na veoma niskom nivou. Njihovi rezultati ne daju se nikako uporediti sa onim što su pokazali Čehoslovaci Hudec, Italijan Guglielmetti ili Nemas, Frey. Među novim nadama francuske gimnastike spominju se imena Armand Walter, D'Herold, Benheil i Mirray.

Iz slovenskog sveta

NAŠI SLOVACI PREMA ČESKO-SLOVAČKOJ

Češki listovi javljaju, da je kod Slovaka u jugoslovenskoj Vojvodini vanredno uspela akcija za prikupljanje priloga za izbeglice u Čehoslovačkoj. Sakupljeno je do sada već oko 170.000 din. Javljajući o tome, organ jugoslovenskih Slovaka, »Narodni Jednota« piše, da Slovaci u Jugoslaviji vole autonomnu Slovačku, jednako kao što vole Češko-slovačku, pisanu sa spojkom, a tako isto vole i Čehoslovačku, pisanu bez spojke. »Voleli smo prvu republiku, volimo drugu republiku i volićemo također treću republiku, koja će možda nekada doći. Nećemo da ulazimo u unutarnje sporove u našoj staroj otadžbini, već hoćemo da je znamo kao jednu celinu, kao svoju staru otadžbinu, kojoj pripada naša ljubav«.

ODNOSI IZMEĐU ČEHA I SLOVAKA

Odnosi između Čeha i Slovaka popravljaju se u poslednje vreme, a naročito nakon putovanja predsednika Republike D-r Hahe u slovačke krajeve. Prezidentu republike je svuda bio priredjen svečan doček, a na svečanom banketu u Tatranskoj Lomnici bile su izmenjene, između njega i predsednika slovačke vlade D-r Tisa, srdačne zdravice. Tom prilikom je D-r Haha podvukao, da ne samo kao prezident republike, nego i kao Čeh, sme da slovačke planine nazove »naše Tatry«, jednako, kao što svaki Slovak sme i treba Prag da naziva »svojim Pragom«. I slovačka štampa u poslednje vreme sve više ističe potrebu bratske saradnje između Čeha i Slovaka, videći vrlo dobro, kakav je položaj Slovaka u krajevima okupiranim od Mađara.

POLOŽAJ SLOVAKA U MADŽARSKOJ

Prema vestima iz Bratislave, položaj Slovaka u krajevima koji su, belvederskom odlukom, pripali Mađarskoj, postaje iz dana u dan sve teži. Bratislavski listovi javljaju, da tamo stižu svaki dan mnogobrojni izbeglice koji su ganjani od mađarskih terorista, a u poslednje vreme su Mađari uhapsili, u samoj okolini Šuranja i Novih Zamki, preko 800 ljudi. Sem toga se javlja, da su mađarske vlasti u novookupiranim krajevima zatvorile preko 1.800 razreda slovačkih škola i otpustile preko 1.400 slovačkih učitelja. Ovako teško stanje Slovaka u Mađarskoj izaziva reakciju kod pučanstva u Slovačkoj, pa se u svim većim varošima, jednako kao i na selima, priređuju skupštine i manifestacije u prilog braće preko granice, na kojima se traži da se u tim krajevima provede plebiscit, i da se sa slovačkim pučanstvom u Mađarskoj čovečji postupa.

Baš je izišao iz štampe novi veliki kalendar za sokolsko selo, za god. 1939, pod naslovom:

»SOKOLSKA NJIVA«

Kalendar ima 160 strana velikog formata, ukusno je urezan, ima preko 40 lepih ilustracija, pun je poučnih i zabavnih članaka, od najboljih sokolskih i ostalih pisaca Jugoslavije, sadrži popis današnjeg stanja jugoslovenskog Sokolstva, a naročito je važan što sadrži bogata uputstva za zemljoradnike i uopšte za gospodarstveni i ostali rad na selu.

Naručuje se kod »Prosvetnog Odbora Sokola Kraljevine Jugoslavije«, Beograd, Poštanski fah 342.

Cena je Kalendaru samih 8.— Dinara!

Kratke vesti iz doma i sveta

Jugoslovenska ratna mornarica dobiće uskoro dve nove moderne i značajne jedinice, razarače »Beograd« i »Ljubljana«, koji su tipa »broda »Zagrebe«, nedavno bačenog u more u Splitu. Brodovi su dovršeni u francuskom brodogradilištu, u Nantu i pred par dana vršene su probe u plovljenju. Brzina koju su razvili iznosi 31 čvor.

»Slovenec« se bavi pretstojećim dolaskom talijanskog ministra vanjskih poslova, grofa Čana u Beograd te, oslanjajući se na pisanje talijanske štampe, veli: »Od prijašnje političko-diplomatske organizacije na Balkanu i Podunavlju preostali su samo talijansko-jugoslovenski sporazum i talijansko-madžarski savez. Pakt Male antante živi danas još u staroj versalskoj krami, a Balkanski sporazum je izgubio mnogo od svog prvotnog značenja. Nacrt Francuske da opkoli Nemačku i padne u bok Italije, je potpuno propao. Iza kako su bile odstranjene prepreke između Jugoslavije i Mađarske s jedne, te Jugoslavije i Bugarske s druge strane, nastupilo je znatno olakšanje, koje omogućuje nov poredak u dunavskom bazenu. Iza pregovora dra Stojadinovića sa grofom Čanom, doći će verovatno do potpisa jugoslovensko-madžarskog sporazuma, koji bi značio temelj novog uređenja za mir u Srednjoj Evropi«.

Na velikoj svjetskoj izložbi, koja se dne 30. aprila otvara u Njujorku, sudelovaće i Jugoslavija. Iz naših krajeva na ovoj velikoj svjetskoj izložbi biti će osobito istaknuta stara kultura, a u prvom redu biće izloženi razni srednjevekovni spomenici iz Splita, Trogira, Šibenika, Knina, Senja, Boke Kotorske, Dubrovnika itd. Sem toga, biće na toj izložbi bogato zastupljen naš turizam i naša privreda.

Na beogradskom Kolarčevom Nar. Univerzitetu održala je nedavno g-da Ksenija Anastasijević predavanje o jugoslovenskoj filozofiji i njenom mestu u svetskoj filozofiji. Ona je rekla, da je razvitak filozofske misli kod Jugoslavena bio sporiji nego kod drugih kulturnih naroda u Evropi, ali da su oni ipak dali mislioece, koji su stekli svetsku slavu. To su: Marko Marulić, Franjo Petrić iz Klisa, Ruder Bošković, Petar Petrović Njegoš i Boža Knežević. Od tih pet jugoslavenskih filozofa tri su, Marulić, Petrić i Bošković, ušli sa svojim delima u istoriju evropske filozofije.

U Carigradu održana je nedavno konferencija, koja se bavila pitanjem povratka Turaka koji danas žive u balkanskim, odnosno istočno-evropskim državama, od toga 480.000 u Rumunskoj, 450.000 u Jugoslaviji, a daljnjih 70.000 u Bugarskoj, Grčkoj i Albaniji. Ti će se turski doseljenici nastaniti u Anatoliji. Do sada se godišnje useljavalo oko 40.000 Turaka. Ta kolonizatorska akcija imala bi se sada pospešiti i pojačati, kako bi se iz područja, koje obuhvata tisuće četvornih kilometara, stvorio »vrt Male Azije«.

Već za vlade generala Syrovog, obustavile su bile čehoslovačke vlasti delovanje komunističke partije. Sada je međutim došlo i do zvaničnog raspuštanja komunističke stranke, što je izvedeno bez ikakvih incidenata. Očekivalo se, da će se u novim prilikama komunistička stranka sama dobrovoljno razići; ali kad do toga nije došlo, vlasti su odlučile da je i formalno likviduju.

Svi komunistički podanici izgubili su mandate, a tako isto i svi komunistički odbornici i funkcioneri u samoupravnim telima.

Nemačka vlada je predala čehoslovačkoj vladi listu, koja sadrži popis velikog broja umetnina, koje su u posedu Čehoslovačke republike, a koje sada Nemačka traži da joj se izruče bez naknade štete. U obrazloženju se veli, da Nemačka ima pravo da poseduje sva ona umetnička dela, koja obrađuju istoriju Nemačke, i da

zato nije obvezana dati nikakvu otštetu.

Slično kao i u Nemačkoj, došlo je usled novih zakonskih odredaba, i u Mađarskoj do obustave mnogih listova. Naročito pada u oči, da je nestala, tako reći, čitava štampa, koja je izlazila u ponedeljak. Obustavljeni su i neki renomirani listovi, kao što su bili »A reggeli«, »Reggeli Ujság« i »Magyar Hetfő«. Dalje su obustavljeni svi jevrejski konfesionalni listovi, na čelu s »Egyenlőségom«, kao i velik broj manjih listova pokreta »strelastih krstova«. Prestali su da izlaze i poznati ilustrirani listovi kao »Tolnai Világ Lapja« i »Délibáb«, te revija »Sinhazi Elet«. U svemu je približno obustavljeno oko 300 listova.

U Češko-slovačkoj je također prestalo izlaziti nekoliko uglednih listova, a između ostalih i poznati poluzvanični organ češke vlade na nemačkom jeziku, »Prager Presse«, jednako kao i drugi nemački praški list »Bohemia«. Umesto »Prager Presse«, osnovan je, novi list, »Prager Beobachter«.

Iz Jugoslavije

BORBA PROTIV SMRTNOSTI DECE

Uredbom o organizaciji higijenskih zavoda za zdravstvenu zaštitu majki, dojenčadi i male dece, predviđeni su zavodi za zdravstvenu zaštitu dece pri Higijenskim zavodima. Iako je uredba donesena još pre osam godina, osim Zavoda za zdravstvenu zaštitu dece u Beogradu, Novom Sadu i Ljubljani, nije postojao ni jedan drugi zavod. Ministarstvo socijalne politike i narodnog zdravlja pokrenulo je ovo pitanje s mrtve tačke i već su izdana potrebna uputstva za pojačanje rada u svim banovinama za zaštitu dece. Prva mera bilo je osnivanje zavoda za zaštitu matera i dece. Pre kratkog vremena ministar socijalne politike i narodnog zdravlja rešio je da se ovi zavodi osnuju u Beogradu i Sarajevu, a sada se osniva i u Skoplju. Prva dužnost ovih zavoda je da bi se u druženim radom otpočela borba protiv velike smrtnosti i stradanja dece.

STANJE NAŠEG ISELJENIŠTVA

Prema zvaničnim podacima u toku prošle godine iselilo se iz Jugoslavije u Francusku 9.600, u Nemačku 2.500, u Čehoslovačku 730, u Rumunjsku 500, u Austriju 360, u Albaniju 260, u Belgiju 200 lica. Ukupno se iselilo u evropske države 16.000 lica. U prekomorske zemlje iselilo se 5.000 lica: u Sjedinjene Države 2.400, u Kanadu 1.000, u Argentinu 840, u Australiju 450, u Novu Zelandiju 140, a u Chile, Urugvaj i Južnu Afriku po 50, u Braziliji 40 lica.

U prošloj godini vratilo se je u Jugoslaviju oko 6.000 lica. Čisti odliv iseljenika iznosi oko 15.000 lica, koja su donekle rasteretila domaću tržišta rada. Priliv iseljeničkog novca pokazalo je također stanoviti porast, koji iznosi oko 40 miliona više od ranijih godina.

NAŠE NARODNE PESME KOD POLJAKA

»Jugoslovenska biblioteka« u Varšavi, koja je do sada izdala, na poljskom jeziku, prevode dela naših pesnika: Gundulića, Mažuranića, Njegoša, Čubranovića, Cankara, Bore Stankovića, Sremca i Ive Vojnovića a koja je objavila i zanosnu knjigu »Lepote Jugoslavije« od Hanje Sjenicke, — došampala je nedavno i veliku zbirku prevoda jugoslovenskih narodnih pesama, koja sadrži najdragocenije primerke našeg narodnog pesničkog blaga. Ova knjiga je izazvala naročitu pažnju kod poljske javnosti.

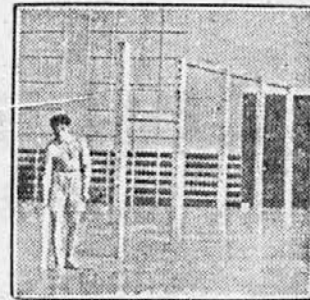
ZABRANJEN UDZBENIK

Ministarstvo trgovine i industrije donelo je rešenje, pod br. 54964/H, a pod datumom od 3 decembra o.g., kojim se, u svim stručnim produžnim školama u državi, zabranjuje upotreba knjige »Katolički verouke«, za III razred stručnih produžnih škola, koju je izdao Vinko Lovšin, župnik u Litiji, a o kojoj je bilo govora u jednom od prošlih brojeva »Sokolskog glasnika«. U toj knjizi se je izkazalo ubrajalo među organizacije, koje se protive veri i koje »prodiraju hrišćanski moral«.

POGREZIVA VRATILA

SU NAJSAVRŠENIJI NAČIN VRATILA
Svi stari sistemi su nepraktični i bivaju uklonjeni.

Usavršene sprave dobavlja specijalna
TVORNICI GIMNASTIČKIH SPRAVA



J. ORAŽEN
RIBNICA NA DOLENSKEM

ZATRAŽITE VELIKI ILUSTROVANI KATALOG



Prva jugoslovenska industrija

ŠPORTSKIH POTREPŠTINA

M. DRUCKER
ZAGREB — ILICA 39

Pre svakog putovanja željeznicom, brodom i avionom posetite biletarnice

PUTNIK

gde ćete dobiti besplatno savete, informacije, prospekte za putovanja.



Sve vozne karte za železnice, brodove, avione i autobuse po originalnim cenama.

Biletarnice u Beogradu:

Prestolonasled. trg 10. Tel. 23-620 23-164 • Cara Nikole II, br. 9. Tel. 28-697
 Hotel Srpski Kralj, Tel. 26-285

Zastupništva u zemlji:

Banja Luka, Bitolj, Bled, Borovo, Celje, Crikvenica, Dravograd, Dubrovnik, Gornja Radgona, Jesenice, Kamnik, Kotor, Kranj, Lesce-Bled, Ljubljana, Maribor, Mostar, Niš, Novi Sad, Osijek, Petrovgrad, Ptuj, Rab, Rogaška Slatina, Sarajevo, Skoplje, Sombor, Split, Stari Bečej, Subotica, Sušak, Šibenik, Šent Ilj, Velika Kikinda, Vrnjačka Banja, Vršac i Zagreb.

VLASTITE BILETARNICE U INOSTRANSTVU:

Beč, Berlin, Brno, Budimpešta, Paris, Prag, Solun.



U svakoj „Putnikovoj“ biletarnici dobićete obaveštenja o svima železničkim povlasticama kod nas i na strani, hotelskim bonovima i turističkim putničkim čekovima.